శ్రీచన్ద్రశేఖరపరబ్రహ్మణే నమః

శరదిందువికాసిమందహాసాం స్ఫురదిందీవరలోచనాభిరామామ్ ।
అరవింద సమానసుందరాస్యామ్ అరవిందాసన సుందరీముపాసే ॥

1. అథ సంజ్ఞా ప్రకరణమ్

1. శ్రీవాసుదేవం వరదం ప్రణమ్య శ్రీమద్గణేశం వచసాఞ్చ దేవీమ్ ॥ 1 ॥
2. శిక్షాం ప్రవక్ష్యే శ్రుతికారణాఙ్గం సుబోధకం లక్షణ శీర్షభూషామ్ ॥ 2 ॥
3. అథ స్వరాది సంజ్ఞాశ్చ తత్ప్రయోజనమేవహి ॥ 3 ॥
4. తత్ఫలఞ్చ ప్రవక్ష్యామి విదుషాం ప్రముదే యథా ॥ 4 ॥
5. అవర్ణేవర్ణకోవర్ణౌ ఋవర్ణౌ లృత్వమేత్వమైత్ ॥ 5 ॥
6. ఓదౌద్రజ్ఞౌ క్రమాదోమ్యౌత్స్వరాస్యువ్యఞ్జనాన్యథా ॥ 6 ॥
7. కాదిమాన్తాస్స్మృతాస్పర్శా అన్తస్థా యాదివోత్తరాః ॥ 7 ॥
8. జిహ్వామూల్యాదిహాన్తాశ్చ షడూష్మాణ ఉదీరితాః ॥ 8 ॥
9. స్పర్శానాం పఞ్చ పఞ్చ స్యుర్వర్గా వర్గోత్తరస్య చ ॥ 9 ॥
10. తత్ప్రథమాది సంజ్ఞాస్యుః పఞ్చమస్యోత్తమః క్రమాత్ ॥ 10 ॥
11. అఘోషాస్యుర్విసర్గోష్మద్వితీయ ప్రథమా న హః ॥ 11 ॥
12. గజడాద్యా దబాద్యాశ్చ ఘోషవన్తః పరే హలః ॥ 12 ॥
13. సవిశేషస్తు యస్తస్య జ్ఞేయం వర్ణాన్తరం బుధైః ॥ 13 ॥
14. తుల్యరూపం సవర్ణం స్యాల్లోపస్యాదప్రదర్శనమ్ ॥ 14 ॥
15. ఋవర్ణస్య లృకారస్య పృక్తసంజ్ఞా ప్రకీర్తితా ॥ 15 ॥
16. అవసానేఽన్త్యవర్ణాశ్చ నాదా ఇతి బుధైస్స్మృతాః ॥ 16 ॥
17. ఆఖ్యానేకస్య వర్ణోర్ధ్వః స్వరస్య కారతోత్తరః ॥ 17 ॥
18. భవేదకారకారోర్ధ్వో హలామత్తు ర ఏఫగః ॥ 18 ॥
19. అదన్తం గ్రహణం వా స్యాత్సన్దేహే సన్నిధిన్త్వపి ॥ 19 ॥
20. నిర్దేశాః కారముఖ్యాశ్చాన్వాదేశావపి చేత్యధః ॥ 20 ॥
21. త్వథైవేతి నివృత్తిస్థో హ్యధికారోఽవధారకః ॥ 21 ॥
22. అనమానా నిషేధే స్యుర్వేతి వైభాషికో భవేత్ ॥ 22 ॥
23. సమ్మిశ్రస్యాద్యదేకత్వం సంబంధః శ్రవణే ద్వయోః ॥ 23 ॥
24. అనేకవ్యఞ్జనశ్లిష్టస్సంయోగశ్చ ప్రకీర్తితః ॥ 24 ॥
25. వర్ణాభావో విరామశ్చావసానం సార్ధమాత్రికః ॥ 25 ॥
26. నానాపదవదిఙ్గ్యఞ్చాసఙ్ఖ్యానే చాద్యవగ్రహః ॥ 26 ॥
27. వేదభాగః క్రమేణైవ సచార్షః కథ్యతే బుధైః ॥ 27 ॥
28. ఉఛ్వాసేఽనవసానా స్యాత్సంహితా చాన్తగం పదమ్ ॥ 28 ॥

29. పదవర్ణస్వరాజ్ఞానాం ద్విర్ద్విర్యుక్తేచ సంహితా ॥ 29 ॥

30. ద్విధాది సంహితాహ్యత్ర పఞ్చైవం సంహితాస్మృతాః ॥ 30 ॥

31. పదవత్సంహితా యత్ర న కార్యం సాంహితం పదమ్ ॥ 31 ॥

32. విజ్ఞేయా ప్రకృతిస్తస్యా జ్ఞానాదేవ ఫలం లభేత్ ॥ 32 ॥

33. సంహితావత్క్రమో జ్ఞేయో ద్వితీయం పదవద్ద్వయోః ॥ 33 ॥

34. ఇతిగన్త్వాది చేదుక్త్వా ద్వితీయం చోత్తరం తథా ॥ 34 ॥

35. ఆదన్తస్తు యదుచ్చాన్తమోపసర్గపరం యది ॥ 35 ॥

36. పరేణ త్రిక్రమస్యాద్ధిషు పదం నః పరస్త్వధః ॥ 36 ॥

37. సకృదాది ద్వితీయం ద్విః పఠేచ్చాది పదం సకృత్ ॥ 37 ॥

38. సన్ధితః క్రమవచ్చేతి ప్రోచ్యతే సా జటా బుధైః ॥ 38 ॥

39. త్రిక్రమస్య జటా జ్ఞేయా హ్యుక్త్వా పూర్వం క్రమం తథా ॥ 39 ॥

40. పునరన్తం మధ్యమాది పునరాద్యన్తరం పరమ్ ॥ 40 ॥

41. అనులోమస్స్వపాఠస్స్యాద్విలోమస్సన్ధి నిర్మితః ॥ 41 ॥

42. పదం పదం పఠేత్తాభ్యాం త్రివారఞ్చోర్ధ్వతః పునః ॥ 42 ॥

43. ప్రోపావాపర్యధివ్యుత్సున్యన్వపాప్యత్యభి ప్రతి ॥ 43 ॥

44. పరానిస్సం నవదశాప్యుపసర్గాః స్యురత్ర హి ॥ 44 ॥

॥ ఇతి సంజ్ఞా ప్రకరణమ్ ॥

2. అథ ప్రగ్రహ ప్రకరణమ్

1. అథ ప్రగ్రహ ఏవాన్త ఉచ్యతేఽవగ్రహో న చేత్ ॥ 45 ॥

2. ఊకారః స్థిత ఓకారోప్యకారవ్యఞ్జనోత్తరః ॥ 46 ॥

3. సమహదధ పిత్వోర్వో నిత్యోఽథేదేత్ పతిశ్రుతిః ॥ 47 ॥

4. కార్ష్ణీ ధీ చక్షుషీ ముష్టీ దేవతా ఫల్గునీ అమీ ॥ 48 ॥

5. అహనీ శ్రపణీ హూతీ సుమ్నినీ సామనీ హరీ ॥ 49 ॥

6. కల్పయన్తీ తపసీ నాభ్యైక్షవ్యాపృషతీ హూరీ ॥ 50 ॥

7. రిష్యన్తీ వాససీ దర్వీ నః పృథివీ వ్యచస్వతీ ॥ 51 ॥

8. జన్మనీ వైష్ణవీ ద్యావాపృథివీ ఆహుతీ కృతౌ ॥ 52 ॥

9. రోదసీ చోత్తరః పాన్యపరో న్వతీ చ చీ ప్ర యత్ ॥ 53 ॥

10. నహ్యన్యోర్ధ్వౌ సమీచీ గ్నీ ఘ్నీ చక్రే పోర్ధ్వ ఆన్మహీ ॥ 54 ॥

11. ఊర్ధ్వే శాఖే ధృతే శృఙ్గే ఏనే మేధ్యే చ దేవతే ॥ 55 ॥

12. పార్శ్వే ఏవోత్తరే అక్తే తృణ్ణే తృద్యే కనీనికే ॥ 56 ॥

13. శిప్రే రథన్తరే శస్త్రేఽహోరాత్రే చోత్తమే ఉభే ॥ 57 ॥

14. సామే సదోహవిర్ధానే వజ్రేఽధిషవణే శివే ॥ 58 ॥

15. విషురస్య విరూపేచ దృఢే ధ్వంసదనే హులే ॥ 59 ॥

16. అర్పితే రైవతే పూర్తే భాగధే చ ధృతవ్రతే ॥ 60 ॥
17. అచ్ఛిద్రేఽనృతే ప్రత్తే అస్మే త్వే ఇత్యనిఙ్గ్యగమ్ ॥ 61 ॥
18. ఏతే వైసం హి తన్వేవ యజ్ఞేష్టక్ పత్వరో ద్వయోః ॥ 62 ॥
19. ద్వే పరశ్చైకవ్యవేతః కృష్ణా వీడ్వార్యదా చరావ్ ॥ 63 ॥
20. స్థః పరః పూర్వతో వాపి ఈదేకారోఽన్త ఏవ చ ॥ 64 ॥
21. బహుస్వరస్య తే థే చ ఆకారైకార పూర్వకః ॥ 65 ॥
22. పూర్ణే బ్రహ్మజేమే ఆపస్సజూః క్రూరం తథైషు చ ॥ 66 ॥
23. ఏవ రసేన గర్భఞ్చ ఉపోత్తర ఇమే తథా ॥ 67 ॥
24. తే తూపాహర్నమో గర్భం వాయుర్మాపైన మధ్యధః ॥ 68 ॥
25. తే అస్యాచర్కృన్దస్వోర్వీ యేఽప్ర యజ్ఞ్కాన్తరాసు చ ॥ 69 ॥
26. సోమాయస్వేతి చైతస్మిన్వరీ ఇత్యాద్యయం పరః ॥ 70 ॥
27. ఇరావతీ ప్రభృత్యేవ దాధారాన్తస్తథైవ చ ॥ 71 ॥
28. కుర్యాదిష్టిష్వగ్నిం గానూద్భవతోఽవాన్తరాకరోత్ ॥ 72 ॥
29. అస్తాం గమయతోఽబ్రూతాం స్తభ్నీతాం బిభృతస్య చ ॥ 73 ॥
30. వాచయత్యప్యుభాభ్యాఞ్చ తాభ్యామేవ తనూ యదా ॥ 74 ॥
31. ప్రవర్తపర ఆషష్ఠాత్సదా ప్రగ్రహ కార్యభాక్ ॥ 75 ॥
32. నాతేఽవేఽన్వే ధత్తేర్యాతే గ్రామీ జ్ఞే వర్చసీ ధునీ ॥ 76 ॥
33. లోకే రున్ధే మాసే నిత్యం పస్థే నీచస్త ఉర్వశీ ॥ 77 ॥
34. ప్రగ్రహేజ్యోపసర్గాన్త ఇతి స్యాదప్యసాంహితే ॥ 78 ॥
35. పునస్త్విఙ్గ్యం క్రమే చాది విరామస్థం ద్విధైకృతః ॥ 79 ॥
36. నోపసర్గోఽవసానస్థో నిహతశ్చ ద్వయోరధః ॥ 80 ॥
37. అవానస్త్రిషు మధ్యస్థోఽవగ్రహో న క్రమే తు చ ॥ 81 ॥

॥ ఇతి ప్రగ్రహ ప్రకరణమ్ ॥

3. అథ పరిభాషా ప్రకరణమ్

1. అథేయాత్సంహితాయాం యత్కార్యఞ్చేత్సనిమిత్తకమ్ ॥ 82 ॥
2. వికృతఞ్చ పదేఽదాద్యనాద్యనుస్వారయుక్పదమ్ ॥ 83 ॥
3. హ్రస్వస్యానిత్యదీర్ఘం స్యాత్తద్వాస్యాప్యుపలక్షణమ్ ॥ 84 ॥
4. పూర్వం పూర్వన్తు తత్రైవ కర్తవ్యం ప్రథమం యథా ॥ 85 ॥
5. సామాన్యోక్తస్తు సర్వత్ర విశేషో నైవ దృశ్యతే ॥ 86 ॥
6. తయోరేకత్ర చాల్పస్థో విశేషో బలవాన్ స్మృతః ॥ 87 ॥
7. పునరుక్తం యతః పఞ్చపదమిత్యుత్తరఞ్చ వా ॥ 88 ॥
8. పూర్వవద్భవతి జ్ఞేయం సర్వత్రాపి విచక్షణైః ॥ 89 ॥

9. పరిత్వా పునరూర్జా యన్నోఽస్యారాతీయతోఽపి చ ॥ 90 ॥

10. సప్త తేఽపో అనుత్వగ్నే త్వజ్గేమాంశ్చాధిరోచనే ॥ 91 ॥

11. చిత్రం చ భవతం ద్రప్సస్సహస్వ పునరైక్యతః ॥ 92 ॥

12. ఆయుర్యజ్ఞేన వాజశ్చ ప్రాణమ్మ ఆయురేవచ ॥ 93 ॥

13. పవస్వ వ్రతపాస్సూర్యే పరోఽగ్న ఆదయః పునః ॥ 94 ॥

14. యేనాగ్నేఽస్మిన్సధస్థే చ వాజ్యధ్వనస్త్వనైక్యతః ॥ 95 ॥

15. ఏదోద్ధ్యాం వక్ష్యతేఽతశ్చ యదనేకపదే పునః ॥ 96 ॥

16. జటోచ్యతేఽన్య శబ్దేన తత్రానైక్యం న విద్యతే ॥ 97 ॥

17. గ్రహణన్త్వేకముద్దిశ్య పదం వై క్రియతే యతః ॥ 98 ॥

18. తదన్యత్ర తు న గ్రాహ్యం యజ్ఞటాభిమతైరితి ॥ 99 ॥

19. సంహితావత్క్రమో జ్ఞేయో జటాచ వికృతాదిషు ॥ 100 ॥

20. అర్ధేతూన్తం ముఖేఽన్తే చాన్యత్స్యాదుభయత్ర హి ॥ 101 ॥

॥ ఇతి పరిభాషా ప్రకరణమ్ ॥

4. అథ దీర్ఘ ప్రకరణమ్

1. అథాదావన్త అర్ధేతు హ్రస్వో దీర్ఘం భజేద్ధలి ॥ 102 ॥

2. సదేజ్యై తు వ్యానోదానశబ్దయోస్తు సుబన్తయోః ॥ 103 ॥

3. లోక ఏవేష్ట చాద్యశ్చాత్తస్య దేవాయతే యువమ్ ॥ 104 ॥

4. వయునా హృదయాశ్వా విద్వర్హాహ్వోముత్తరస్తథా ॥ 105 ॥

5. చిత్రర్తా వయ వాత త్వ ద్రవిణ ప్రస్థ భజ్గుర ॥ 106 ॥

6. పుష్ప ష్ఠియ ర్ణక శక్తి శ్వదేవ్య విషు చేన్ద్రియ ॥ 107 ॥

7. వీర్యాశ్వ వద్వన్వానూర్ధ్వో వనాన్యోర్ద్వేషు చేన్దచేత్ ॥ 108 ॥

8. సత్రాజ్యుక్థాయుమత్సుమ్నా యన్ సుగోపరథీతమ ॥ 109 ॥

9. స్వాధియం ధీ రుహం రాజ్యం పరో దీర్ఘాధియః పరః ॥ 110 ॥

10. శీకశుద్ధ చ మేఘాఘ వసు శత్రు చ యోత్తరః ॥ 111 ॥

11. విశ్వారాద్వసుమిత్రాపి సాహ హో పుషవత్పరః ॥ 112 ॥

12. పరీణసమధీవాసం ప్రావణేభిస్సహోత్తరః ॥ 113 ॥

13. రాత్ర్యోషధ్యాహుతి శ్రోణి చితి వ్యాహృతి పృష్టి చేత్ ॥ 114 ॥

14. స్వాహాకృతి శచ్యృక్సామ హను ప్రాదుని భోత్తరః ॥ 115 ॥

15. చర్షణీ ధృత్వారీణ్ పూతీ గాభీవృత్సహ సూయవ ॥ 116 ॥

16. త్విషి వాశిమ్యనూబ్యాజ్రాత్ కాశ్విభూదావవగ్రహః ॥ 117 ॥

17. ఋక్ష్వథా తే స్వయం ధత్తం సపత్నాన్నో రయిం భవ ॥ 118 ॥

18. దేవానాం శతసోమస్య జీవో యూయం పితౄన్ పరః ॥ 119 ॥

19. అధా తే చ యథా హ్యూర్ధ్వస్తిష్ఠాదేవశరీర చేత్ ॥ 120 ॥

20. అచ్ఛా వోచో జిగా నక్షి పితర్ద్దేవాన్నియుద్వద ॥ 121 ॥

21. చకృమా సుజుషధ్వం కద్వయం దైవ్యేఽత్ర పూష్ణ తే ॥ 122 ॥

22. సృజా రరా దృతిం వృష్టిం సం రక్షా మాకిరాజ చ ॥ 123 ॥

23. భవా తోకాయ నస్త్వం పా వాజ్యత్రాతే నియున్నరః ॥ 124 ॥

24. ససాదా పిద్యజీ ముఞ్చా విస్వస్త శిక్షనస్సఖి ॥ 125 ॥

25. క్షామా రోభిరు ఘా స్యాలాత్సత్యం మృడా జరిత్ర నః ॥ 126 ॥

26. ధారయా రయిం వసూని మయ్యవతా హవే వచః ॥ 127 ॥

27. విద్మా తే తం హి బోధా సనోఽద్యా దేవాన్ హువే చ వృణ్ ॥ 128 ॥

28. భరతా వస్ బృహజ్జాతవర్ధయా త్వం రయిం పరః ॥ 129 ॥

29. సచస్వ నుద వర్ధావా నోఽత్తధామాహ నా హ దే ॥ 130 ॥

30. యుక్ష్వ స్వేన జనిష్వా హి మధూర్ధ్వస్సిఞ్చథోక్షత ॥ 131 ॥

31. ఘుష్యాశ్వస్య వి పాథా దివారిథాముఞ్చతా యజ ॥ 132 ॥

32. పిబా చర సోమ హిష్ఠామ్ వర్తయర్ష యథా పు చేత్ ॥ 133 ॥

33. జనయథా చ దీయార ఋధ్యామా తే హరా ని చేత్ ॥ 134 ॥

34. తత్రా రథం జయతా నరూ కుత్రాచిద్య తరామృధః ॥ 135 ॥

35. యాతా హిర పృణస్వా ఘృతే భరా దధ్యపావృధి ॥ 136 ॥

36. వోచతా మేఽనదతా హద్యేనా సహస్ చృతా బ చేత్ ॥ 137 ॥

37. భజా త్వం జనయా దైవ్యం దక్షిణేనా వసూన్యపి ॥ 138 ॥

38. రుహేమా స్వ స్తరీమాజు భవతా మృడ ధర్షమాన్ ॥ 139 ॥

39. బిభృతా స్వీరయథా మరు భరేమా మనీష చేత్ ॥ 140 ॥

40. హన్తనా తం జగామా పరస్యాశ్చేత్తపతా సువృక్ ॥ 141 ॥

41. జుహుతా విశ్వ తరతా రజాంసి శృణుతా హవమ్ ॥ 142 ॥

42. పారయా నవ్యస్పాదయా యజ్ఞశ్చేత్కృణుతా బృహత్ ॥ 143 ॥

43. క్రయీ పోశ్మసీ గ యదీ భూ కృధీ స్వస్ శ్రుధీ హవమ్ ॥ 144 ॥

44. మోష్వా తు నూ రణే మక్షూ దే థూ కరూశు బల్ సు ను ॥ 145 ॥

॥ ఇతి దీర్ఘ ప్రకరణమ్ ॥

5. అథ ఆగమ ప్రకరణమ్

1. ఆగమస్త్రపు పూర్వస్యాన్మిథ్వధశ్శోఽపి చోత్తరః ॥ 146 ॥

2. సు పూర్వశ్శోఽపి చన్ద్రోర్ధ్వస్సమ్పూర్వః కురూత్తరః ॥ 147 ॥

3. సమపూర్వశ్చ కుర్వోర్ధ్వో నీచాపూర్వో ద ఉచ్చరః ॥ 148 ॥

4. జ పూర్వః కస్సషోర్ధ్వశ్చేట్టన పూర్వశ్చ తో భవేత్ ॥ 149 ॥

॥ ఇతి ఆగమ ప్రకరణమ్ ॥

6. అథ లోప ప్రకరణమ్

1. లోపో విసర్గస్సోఽనిజ్గ్యస్య ఉచ్చోఽథైష చేద్ధలి ॥ 150 ॥
2. ఏనౌషధీరిద్విదగ్న ఇమాన్నః పరతశ్చ సః ॥ 151 ॥
3. మకారః పదమీం పూర్వశ్చాదౌ వ ఉచ్చ తున్వధః ॥ 152 ॥
4. మశ్చావగ్రహ ఇత్యేకం యా తిష్ఠన్త్యేకయోర్ధ్వతః ॥ 153 ॥
5. రేఫోష్మోర్ధ్వోఽన్తగో మస్తు నాదౌ సంసాఞ్చ రా పరే ॥ 154 ॥
6. వర్తమానస్స ఉత్పూర్వస్స్థ్తయోరిత్యనోత్పరే ॥ 155 ॥

॥ ఇతి లోప ప్రకరణమ్ ॥

7. అథ వైకృత ప్రకరణమ్

1. అథ వైకృతమాప్నోతి పదాసమ్పూర్వ ఋత్వరమ్ ॥ 156 ॥
2. విసర్గోఽవగ్రహేష్వాశీస్సువర్ధ్వా రం పరస్స షమ్ ॥ 157 ॥
3. నకారశ్శమియాచ్చోర్ధ్వో నైరయన్నార్ధ్నవన్నపి ॥ 158 ॥
4. ఏవాస్మిన్ననద్వానాయన్ ఘృణీవాన్ వారుణానితి ॥ 159 ॥
5. హకారః ప్రథమాదూర్ధ్వస్తత్సస్థానఞ్చతుర్థకమ్ ॥ 160 ॥
6. స్పర్శపూర్వశ్శకారశ్ఛం లన్తశ్చాప్నోతి లోత్తరః ॥ 161 ॥
7. తవర్గశ్చ టవర్గాద్యౌ భజేదన్తోఽన్తమూర్ధ్వయోః ॥ 162 ॥
8. నకారో లపరస్తస్య సవర్ణమనునాసికమ్ ॥ 163 ॥
9. స్పర్శోత్తరో మకారస్తు యవలోత్తర ఏవ చ ॥ 164 ॥
10. అనునాసికమేతేషాం సవర్ణం ప్రతిపద్యతే ॥ 165 ॥
11. జ్ఞ ఘ్నోత్తరో మకారశ్చేదనుస్వారోఽత్ర కేవలః ॥ 166 ॥
12. ద్విమాత్ర ఇతి విజ్ఞేయో హ్యన్యధర్మ వివర్జితః ॥ 167 ॥

॥ ఇతి వైకృత ప్రకరణమ్ ॥

8. అథ షత్వ ప్రకరణమ్

1. అథేతస్సవిసర్గో షం పది మహ్యోహి మో ద్యవి ॥ 168 ॥
2. సోదివ్యయం కమూప్రోత్రీ పూర్వోఽవగ్రహపూర్వకః ॥ 169 ॥
3. అసిఞ్చన్నసదామాపి హ్యనయోరాదిపూర్వకే ॥ 170 ॥
4. పరి వి ప్రతి నిర్ణ్యధ్యభి పూర్వో నిహతే పదే ॥ 171 ।
5. తోర్ధ్వో వేస్సుమతిర్మాకిరీయురాయుర్నకిర్విదుః ॥ 172 ॥
6. ష్తేసోఽగ్నిరవిదుర్మీఢుర్నిరాభిః పాయుభిస్సధిః ॥ 173 ॥
7. నావర్ణహల్లిమౌ మృత్యుస్పతి కున్వృతుపత్న్యధః ॥ 174 ॥

8. ధ్యన్యపూర్వస్సవస్థానమ్మృద్రవత్యప్యవగ్రహః ॥ 175 ॥

9. సన్తానేభ్యస్స్పశస్సీతం సప్తాభిస్సమ్మితాం స్తనామ్ ॥ 176 ॥

10. సభేయస్సత్వా సస్యాయై సక్సనిశ్చ సనీస్సని ॥ 177 ॥

11. న స్తుప్ స్తరీస్వరస్పర్ధాస్ఫురం సాహస్రసారథిః ॥ 178 ॥

12. జ్యోతిరాయుశ్చతుః పూర్వస్తో ప్రతిప్రసవస్త్వితి ॥ 179 ॥

13. టన్తో వాఘాషపూర్వష్షాత్థాకారశ్చైవ ఠం భజేత్ ॥ 180 ॥

14. విద్వాంస్తాంస్త్రీనృతూన్ లోకాంస్తర్హాంస్తస్మిన్ పిత్యానానాన్ ॥ 181 ॥

15. యుష్మానూర్ధ్వానశ్మన్కృణ్వన్కపాలానమ్బకానపి ॥ 182 ॥

16. తిష్ఠన్నాద్యుచ్చకే నేమిర్దేవాంశ్చేత్సవనే పశూన్ ॥ 183 ॥

17. నకారః ప్రాకృతశ్చైషు నిత్యతోర్ధ్వస్సమాప్నుయాత్ ॥ 184 ॥

॥ ఇతి షత్వ ప్రకరణమ్ ॥

9. అథ ణత్వ ప్రకరణమ్

1. అథైతి నో ణమస్థూరి షు గ్రామోరు సమిన్ద్ర వాః ॥ 185 ॥

2. ధిసువస్త్రిట పూర్వో నిష్పూర్వో హన్యోప్యమానచ ॥ 186 ॥

3. పారీ పరి ప్ర పూర్వశ్చ తదవర్ణవ్యవేతకః ॥ 187 ॥

4. ప్రాధో వన్నుహ్యమానోఽయన్ యానం యవేన వాహనః ॥ 188 ॥

5. షుమ్నాన్యోఽనిత్యషత్వస్థ ఇన్ద్రోఽథ ఏనమత్ర చ ॥ 189 ॥

6. కేనేత్యత్రాయజుః పూర్వో నృశ్రీ పూర్వో మనా అపి ॥ 190 ॥

7. అజ్ఞానాం గ్యాని గాన్యోనే గానాం యామేన షణ్ణ చ ॥ 191 ॥

8. రషః పూర్వో హవన్యన్వేహన్నుపూర్వో మయాన్యనీ ॥ 192 ॥

9. న నూనం నృత్య నహ్యత్యన్వాన్యశబ్దే న్య ఉచ్చకః ॥ 193 ॥

10. నకారో ద్విత్వగో లక్ష్యాత్తకారోర్ధ్వోఽపి వాన్తగః ॥ 194 ॥

11. ఉత్తమం ప్రథమోఽన్త్యోర్ధ్వస్తృతీయం ఘోషవత్పరః ॥ 195 ॥

12. అన్తోఽచి వా సవర్గీయం కకుదన్త్యశ్చ మోత్తరః ॥ 196 ॥

॥ ఇతి ణత్వ ప్రకరణమ్ ॥

10. అథ రేఫ ప్రకరణమ్

1. అథ విసర్గ ఆప్నోతి రేఫమఝ్ఘోషవత్పరః ॥ 197 ॥

2. హ్వారేష్టరబిభర్వార్హారనన్తస్సవితస్త్వకః ॥ 198 ॥

3. అజీగశ్శమితస్త్వష్టః ప్రాతశ్చాహరహస్త్వభాః ॥ 199 ॥

4. నేష్టర్యష్టర్వివర్తస్సనుతస్తనుతః పునః ॥ 200 ॥

5. స్తోతర్హోతః పితర్మాతః కరావరనుదాత్తయోః ॥ 201 ॥
6. ఆవృత్పరోఽయమిత్యూర్ధ్వశ్చనాద్యుచ్చేన్తరేవహి ॥ 202 ॥
7. అనిజ్గ్యాన్తాస్నువశ్చాహోస్త్వహర్నభ్యాం భిరుత్తరః ॥ 203 ॥
8. రేఫోర్ధ్వో లుప్యతే రేఫస్తత్పూర్వో దీర్ఘమాప్నుయాత్ ॥ 204 ॥
9. ద్వన్ద్వేఽహోరాత్పరే ఓత్వం యాతి రోర్ధ్వే సువస్త్వపి ॥ 205 ॥
10. అః కారశ్చ త్వకారోర్ధ్వో ఘోషవత్పర ఏవ వా ॥ 206 ॥

॥ ఇతి రేఫ ప్రకరణమ్ ॥

11. అథ విసర్జనీయసన్ధి ప్రకరణమ్

1. కఖపేషం తథావర్ణ పూర్వస్సంయాత్యవగ్రహః ॥ 207 ॥
2. అత్ర దేవరిషశ్చావిర్నిరిడశ్మశ్వతోఽపసః ॥ 208 ॥
3. విశ్వతోఽహంసోఽతిదివోఽప్యశ్మనస్తమసస్త్వితి ॥ 209 ॥
4. సక్రఘూన్యోత్తరః పిన్వ పథే కృధ్యుత్తరస్తథా ॥ 210 ॥
5. పత్నీవే పతిశబ్దే ద్విః పుత్పుర్యూర్ధ్వే దివోహసః ॥ 211 ॥
6. వసుష్మోర్ధ్వశ్చ రాయస్పోపరో నమస్కరో పరః ॥ 212 ॥
7. నాధ్వరం విశ్వతోఽన్తశ్చ పునస్తు వివిశుః పరుః ॥ 213 ॥
8. జాతోఽత్ర ధవషత్యూర్ధ్వే పరివా ప్రోత్తరే ననిః ॥ 214 ॥
9. లుప్యతే సంయుతోష్మోర్ధ్వోఽప్యవర్ణాద్ఘోషవత్పరః ॥ 215 ॥
10. ఊష్మాణమప్యఘోషోర్ధ్వస్తస్య సస్థానమాప్నుయాత్ ॥ 216 ॥
11. జిహ్వామూలీయమాప్నోతి ఉపధ్మానీయమేవచ ॥ 217 ॥
12. కఖే పఫే పరే న క్షే అవర్ణాద్యత్వమచ్పరే ॥ 218 ॥

॥ ఇతి విసర్జనీయసన్ధి ప్రకరణమ్ ॥

12. అథ యత్వ ప్రకరణమ్

1. గ్రహే హిరణ్యవర్ణీయే పృష్ఠ్యే యాజ్యోఖ్యయోరపి ॥ 219 ॥
2. నిత్యాచినో యమాత్పూర్వమీదూత్పూర్వోఽన్త ఏతి రమ్ ॥ 220 ॥
3. సోమాన్యపూర్వన్దుర్యాంస్తు మర్త్యాన్ పోషాన్వశానరాన్ ॥ 221 ॥
4. మధుమానవిమాన్గోమానమిత్రానమృతాన్మహాన్ ॥ 222 ॥
5. సో అస్మాన్ హవిష్మాన్ కక్షీవానిడావాంశ్చ బాణవాన్ ॥ 223 ॥
6. చికిత్వాన్ హి పయస్వాంశ్చ విదత్రానుదయాన్ హి యమ్ ॥ 224 ॥
7. ఇన్ద్రోమాచోర్ధ్వమీడేన్యాన్ అప్యేత్వకుర్వతాదుహోత్ ॥ 225 ॥
8. అధరాన్త్స్వర్త్వగన్మాకరగ్రేఽలఞ్చాదితిః పరః ॥ 226 ॥

9. నార్చాన్ పతఙ్గాన్ యజీయాన్ సమానాంశ్చ తథా యమాన్ ॥ 227 ॥

10. రశ్మీన్ హి శ్రపయాంశ్చాత్ర పదఞ్ఛేదుదయథా పరః ॥ 228 ॥

11. ఉక్తౌ విధినిషేధౌ చ యత్వరత్వే స్వరే పరే ॥ 229 ॥

12. విలోమేఽప్యేవ తౌ జ్ఞేయౌ ప్రకృతౌ నైవ నో హలి ॥ 230 ॥

13. అయవావేదోదాయావావైత్వమౌత్వం స్వరేఽనతి ॥ 231 ॥

14. తత్తస్మాదయుతాదుత్వాత్స్వకాలాద్వః పదాత్పరః ॥ 232 ॥

15. యమివర్ణోఽసవర్ణే వమున్నశ్యేతీ మిథున్యచి ॥ 233 ॥

16. యకారోఽవర్ణపూర్వోఽచి హ్యాదేశో యది లుప్యతే ॥ 234 ॥

17. న ప్లుతే ప్రగ్రహే సన్ధివిధిర్యత్వే తు లుప్తకే ॥ 235 ॥

18. రోష్మభావాత్తు నాత్పూర్వం లుప్తాన్మాచ్చ తదుత్తరాత్ ॥ 236 ॥

19. నకారాద్యాకృతేర్లుప్తాదనుస్వారాగమో భవేత్ ॥ 237 ॥

20. అనుస్వారో యజుష్ష్వేవమధ్యాయేఽపి యదా భవేత్ ॥ 238 ॥

21. తదా గకారసంయుక్తో న శాన్తిశ్చాసరూ పరః ॥ 239 ॥

॥ ఇతి యత్వ ప్రకరణమ్ ॥

13. అథ అచ్సన్ధి ప్రకరణమ్

1. అథ స్వరావుభావేకమాప్నుతోఽచ్సన్ధిరుచ్యతే ॥ 240 ॥

2. ఆద్యష్టసు సవర్ణోర్ధ్వే దీర్ఘమప్లుత పూర్వకే ॥ 241 ॥

3. అథాత్రావర్ణపూర్వే తావేత్వఞ్చేవర్ణ ఉత్తరే ॥ 242 ॥

4. ఉవర్ణోత్తర ఓత్వఞ్చ ఐత్వమేదైత్పరే తథా ॥ 243 ॥

5. ఔత్వమోదౌత్పరేఽరమృత్యారం ప్రోపావ పూర్వకే ॥ 244 ॥

6. న స్వధా నా ప్రపాస్యూర్ధ్వ ఆపూషాజ్యా ప్రబుధ్నియా ॥ 245 ॥

7. అమినన్త స్వపాతేఽచి పదం మానో యదాషసామ్ ॥ 246 ॥

8. ఓష్ఠేతనేవ ఏష్టశ్చేదేమన్నోద్మన్పరం పదమ్ ॥ 247 ॥

॥ ఇతి అచ్సన్ధి ప్రకరణమ్ ॥

14. అథ అనైక్య ప్రకరణమ్

1. ఏదోత్పూర్వేఽయకారోర్ధ్వ ఏకం పూర్వసమన్వితః ॥ 248 ॥

2. అథ ప్రాకృత ఉఖ్యేయుర్యాజ్యా ద్రాపే హిరణ్యవ ॥ 249 ॥

3. ధాతా జుష్టో వికర్ణోఽగ్నిర్మూర్ధ్విహవ్యే యమే ॥ 250 ॥

4. వాజపేయమహాపృష్ఠ్యే శ్యేనాయోప ధ్రువక్షితిః ॥ 251 ॥

5. తేష్వహన్యనిష్ప్రవద్యాదవన్త్వసంహసోంఽహతిః ॥ 252 ॥

6. అన్వాపస్త్వో వాతోఽర్మానో మర్తో ధత్తే రథస్త్వథః ॥ 253 ॥

7. వాతః పూర్వోఽభివాపశ్చ అపః పూర్వోఽగమత్త్వను ॥ 254 ॥

8. ఆపః పూర్వోఽద్భిరస్మాంశ్చేదపాన్నపాత్తథైవ చ ॥ 255 ॥

9. అదూర్ధ్వోఽస్మాన్ స ఇన్ద్రోఽధస్తేఽధోఽగ్నేఽన్ధోంఽశురద్య చ ॥ 256 ॥

10. గ్న్యూర్ధ్వ ఆవిన్నస్సోమోఽధోమేఽధోగ్నేఽస్యాశ్వినా పరా ॥ 257 ॥

11. నః పూర్వోఽఘాద్యపథ్యస్మిన్నసదభ్యగ్నిరన్తమః ॥ 258 ॥

12. నమః పూర్వోఽగ్రియాగ్రే త్వశ్వేభ్యశ్చేతరత్ర తు ॥ 259 ॥

13. ధీరాసోఽదబ్ధాసోఽషాఢ ఏకాదశాస ఏవ చ ॥ 260 ॥

14. ఋషీణాం పుత్రశ్యార్యాతే పృథివీ యజ్ఞ ఏవ చ ॥ 261 ॥

15. పితార ఆసతే యే గో సమిద్ధ ఋషభః పువః ॥ 262 ॥

16. యువయోర్యో గృహ్ణామ్యగ్రే జజ్ఞే వానేష ఏవ చ ॥ 263 ॥

17. పతిర్వః పృష్ఠే సంస్నానశ్శుష్మో వృష్ణో వచస్తథా ॥ 264 ॥

18. వర్షిష్ఠే జుషాణః పాథో యో రుద్రః పూర్వ ఇత్యపి ॥ 265 ॥

19. అరతిమస్య యజ్ఞస్య త్వతిద్రుతోఽతియన్తి చ ॥ 266 ॥

20. అవిష్యన్ననమీవశ్చ అన్నేష్వర్చిస్తథానృణాః ॥ 267 ॥

21. అప్సు యోఽజ్యానిమర్వన్తమజీతానన్విియాస్తథా ॥ 268 ॥

22. అమ్యాల్యస్త్వఙ్గిరోఽఙ్గే చ అస్కభాయాత్తథా కృణోత్ ॥ 269 ॥

23. అశ్వసనిరశిస్రేచ్చ అచ్యుతోఽస్థభిరఘ్నియ ॥ 270 ॥

24. అధ్వర స్వర ఊర్ధ్వే చేదేష్వకారస్స్వభావతః ॥ 271 ॥

॥ ఇతి అనైక్య ప్రకరణమ్ ॥

15. అథ ఐక్య ప్రకరణమ్

1. అథైతద్విషయేష్వేకమేదోదితస్త్వసీతి చ ॥ 272 ॥

2. న గర్భశ్చ యమోనద్ధో భద్రః పూర్వస్త్వసీతి చ ॥ 273 ॥

3. యవనహేష్వజూర్ధ్వేషు గ్నజోర్ధ్వోఽకార ఉచ్చకః ॥ 274 ॥

4. మో వచస్స్వే దధానోఽధో అగ్నేత్యకార ఐక్యతః ॥ 275 ॥

5. అభ్యావర్తిన్నభిద్రోహమధాయ్యపి దధామి చ ॥ 276 ॥

6. అదితిశ్శర్మాగ్నేర్జిహ్వామగ్నయః పప్రయోఽరథాః ॥ 277 ॥

7. అద్యాన్వస్మాకమరిష్టా అశ్మాశ్వాశ్రుతిరవ్యథ ॥ 278 ॥

8. అస్మత్పాశానస్మిన్ యజ్ఞే అఙ్గిరస్త్వదథో అదః ॥ 279 ॥

9. అస్తాస్మేథత్త చాదుగ్ధా అర్చన్త్యత్రస్థచార్యమన్ ॥ 280 ॥

10. అన్తరస్యామమాపూపమశ్యామాన్నాయ చాకరమ్ ॥ 281 ॥

11. గాహమానో జాయమానో మన్యమానస్రిధోఽగ్నయః ॥ 282 ॥

12. తపసో భామితో ధావః స్పతిభ్యో హేతయః పతే ॥ 283 ॥

13. అయోఽర్ధ్వర్యో క్రతోఽధశ్చేన్నాన్య ప్రగ్రహ పూర్వకః ॥ 284 ॥

14. గ్రన్థాన్తరేఽప్యనార్షేఽయం స్వేచ్ఛయా వర్తతే త్వితి ॥ 285 ॥

॥ ఇతి ఐక్య ప్రకరణమ్ ॥

16. అథ స్వరధర్మస్వరూప ప్రకరణమ్

1. వర్ణానాం కారణం వేద ఉదాత్తాదిస్వరాస్తతః ॥ 286 ॥
2. తేషాం తత్స్వరసన్దేశ్చ లక్షణం కథ్యతేఽధునా ॥ 287 ॥
3. ఉదాత్తోచ్చారణే తస్య దేహదైర్ఘ్యం భవేద్యతః ॥ 288 ॥
4. ఉచ్చారణేఽనుదాత్తస్య దేహస్య హ్రస్వతా భవేత్ ॥ 289 ॥
5. భవేత్తత్ర సమాహారః స్వరితశ్చోచ్చనీచయోః ॥ 290 ॥
6. ప్రచయశ్చ బుధైః ప్రోక్త ఉదాత్తశ్రుతిరిత్యపి ॥ 291 ॥
7. స్వరాశ్శీర్షే ముఖేఽప్యుచ్చప్రచయౌ నిహతో హృది ॥ 292 ॥
8. నీచోచ్చస్వార ప్రచయాః క్రమాజ్జ్ఞేయాః ప్రజాపతౌ ॥ 293 ॥

॥ ఇతి స్వరధర్మస్వరూప ప్రకరణమ్ ॥

17. అథ స్వరసన్ధి ప్రకరణమ్

1. మధ్యస్థ ఏకనీచోఽతిప్రయత్నో విక్రమో భవేత్ ॥ 294 ॥
2. ఉచ్చసన్ధిర్భవేదుచ్చః స్వరితః స్వారనీచయోః ॥ 295 ॥
3. నీచోర్ధ్వాకారసమ్మిశ్ర ఉచ్చ ఏజ్ స్వరితో భవేత్ ॥ 296 ॥
4. అత్రాభినిహతశ్చాయమితి సంజ్ఞాయతే బుధైః ॥ 297 ॥
5. యవత్వే హ్యుచ్చయోర్యత్ర ఇవర్ణోకారయోరపి ॥ 298 ॥
6. పరతః స్వర్యతే నీచః స్వరితః క్షైప్ర ఉచ్యతే ॥ 299 ॥
7. ఉచ్చోత్వాన్నీచ ఉత్వే స్యాత్ప్రశ్లిష్టస్సన్ధితో యమః ॥ 300 ॥
8. అఖణ్డే సయవో నిత్యో నీచపూర్వస్స్వయఞ్చవా ॥ 301 ॥
9. స్థితస్వారస్య చాన్త్యోఽణుర్నీచః స్యాత్ప్రణవోత్తరే ॥ 302 ॥
10. స్వరద్వయస్య చైకస్మిన్ కమ్పసంజ్ఞాస్తి దీర్ఘతా ॥ 303 ॥
11. క్షైప్రకమ్పశ్చతుర్ధైవ మాదూదేద్వైద్భిరుచ్యతే ॥ 304 ॥
12. ప్రశ్లిష్టో నిత్య ఊదాద్యామేజ్ఞాభినిహతస్స్మృతః ॥ 305 ॥
13. ఉచ్చోర్ధ్వో యదదీవ్యాది త్రికే నకఞ్చనేతి చ ॥ 306 ॥
14. ఉచ్చకమ్పౌ స్థితేఙ్రూపౌ స్వారాః కమ్పాశ్చ సాంహితాః ॥ 307 ॥
15. ఉచ్చాదుత్తరతో నీచః స్వరితం ప్రతిపద్యతే ॥ 308 ॥
16. స్వారోఽయం ప్రచయశ్చైవ నోదాత్తస్వరితోత్తరే ॥ 309 ॥

17. స్వారాదుపరి నీచానాం ప్రచయః పరికీర్తితః ॥ 310 ॥

18. యస్సమానపదే స్వారస్తైరోవ్యఞ్జన ఉచ్యతే ॥ 311 ॥

19. పాదవృత్తస్తయోర్వ్యక్తావన్యః ప్రాతిహతస్స్మృతః ॥ 312 ॥

20. నిత్యోఽత్యుచ్చనీచః క్షైప్రస్తత్సమో న్యూనతః పరః ॥ 313 ॥

21. దృఢతరప్రయత్నస్స్యాన్నిత్యే క్షైప్రే చ యా దృఢః ॥ 314 ॥

22. ప్రశ్లిష్టే చాభినిహతే మృదుతా స్వల్పతాన్యతః ॥ 315 ॥

23. నాదానుస్వారయోః పూర్వస్స్వారభాగుచ్చవత్స్థితః ॥ 316 ॥

24. స్వర్యేతేఽస్మత్పరావేవ నాదానుస్వారకావపి ॥ 317 ॥

25. భక్తిస్వారాత్తదజ్గానజ్ ధృతవదృపరే చ రః ॥ 318 ॥

26. ఆయపూర్వేఽథ చోచ్చః స్యాద్భక్తేర్నీచో జధూ అధః ॥ 319 ॥

27. స్వారశ్చారణ్యకే భక్తేరత్ర శీర్షం స్ర పూర్వకే ॥ 320 ॥

28. స్వర్యతే చాదితో హ్రస్వో దీర్ఘమధ్యం తథైవచ ॥ 321 ॥

29. సంయుతోర్ధ్వేతు దీర్ఘశ్చేదన్త్యస్వారో భవేత్తదా ॥ 322 ॥

30. ఋకారోత్తర రేఫోర్ధ్వేఽవసానే దీర్ఘ ఏవ చ ॥ 323 ॥

31. యో జటామాత్రవిద్బ్రహ్మసన్ధిజ్ఞో విష్ణురుచ్యతే ॥ 324 ॥

32. ఈశ్వరస్సర్వసన్ధిజ్ఞ ఇత్యేవర్షిభిరీరితః ॥ 325 ॥

॥ ఇతి స్వరసన్ధి ప్రకరణమ్ ॥

18. అథ హస్తస్వరవిన్యాస ప్రకరణమ్

1. కనిష్ఠానామికామధ్యా తర్జనీష్వూత్తమే కరే ॥ 326 ॥

2. నీచస్వారధృతోదాత్తావఙ్గుష్ఠాగ్రేణ నిర్దిశేత్ ॥ 327 ॥

3. ఆద్యన్తమధ్యామధ్యాసు తద్రేఖాసు చ తాన్క్రమాత్ ॥ 328 ॥

4. పృథక్తదఙ్గులిస్థానం భక్తేర్యస్వర ఉచ్యతే ॥ 329 ॥

5. స్వారముచ్చమివోర్ధ్వఞ్చ హ్యనామికాన్తరాన్త్యయోః ॥ 330 ॥

6. స్వారకమ్పే స్వరావేతావనామికోత్తమాద్యయోః ॥ 331 ॥

7. నిర్దిశేదుచ్చకమ్పే చ తర్జనీమధ్యమాద్యయోః ॥ 332 ॥

8. విరామే వ్యఞ్జనస్యైవ పృథక్ స్థానం న విద్యతే ॥ 333 ॥

9. ఏవం హస్తస్వరన్యాసే కథితశ్చ వినిర్ణయః ॥ 334 ॥

10. సుహస్తస్వరవిన్యాసాన్నిర్మలాధ్యయనం భవేత్ ॥ 335 ॥

11. తత్పూతో బ్రాహ్మణో యస్తు బ్రహ్మణా సహ మోదతే ॥ 336 ॥

॥ ఇతి హస్తస్వరవిన్యాస ప్రకరణమ్ ॥

19. అథ ద్విత్వ ప్రకరణమ్

1. స్వరపూర్వ ఇయాద్ద్విత్వం వ్యఞ్జనం వ్యఞ్జనోత్తరే ॥ 337 ॥
2. ల పూర్వే చ వ పూర్వే చ ద్విత్వం స్వర్శ ఉపాప్నుయాత్ ॥ 338 ॥
3. అచ్పూర్వాద్రాదియాద్ద్విత్వం వర్ణమాత్రోదయే చ హల్ ॥ 339 ॥
4. హ్రస్వాదన్తౌ నఙౌ ద్విత్వమాప్నుతో హ్యచ్పరావపి ॥ 340 ॥
5. హ్రస్వాద్ద్విత్వమనుస్వారః ప్రాప్నుయాత్సంయుతే పరే ॥ 341 ॥
6. తదనుస్వారపూర్వశ్చ సంయోగాదిర్ద్విరుచ్యతే ॥ 342 ॥

॥ ఇతి ద్విత్వ ప్రకరణమ్ ॥

20. అథ పూర్వాగమ ప్రకరణమ్

1. వ్యఞ్జనం యన్నిమిత్తేన ద్వివర్ణమితి వర్ణితమ్ ॥ 343 ॥
2. ద్వితీయతుర్యయోస్తేన భవేత్పూర్వాగమస్త్విహ ॥ 344 ॥
3. ధామానసూపసర్గాశ్చ భూతే థ ఏష ఆతి చ ॥ 345 ॥
4. పరమైభ్యః పరాః పూర్వఞ్ఛఖిభుజా ఇయుస్తథా ॥ 346 ॥
5. సమానే స్వరయోర్మధ్యే లక్ష్యాద్ద్విత్వం హలః క్వచిత్ ॥ 347 ॥
6. ద్వితీయస్య చతుర్ధస్య తథా పూర్వాగమస్స్మృతః ॥ 348 ॥
7. కారకే తు పృణచ్ఛిద్రఞ్ఛకారః పూర్వమాప్నుయాత్ ॥ 349 ॥
8. శాత్తైత్తిరీయకే నస్య ఙో భవేత్కారకే న చేత్ ॥ 350 ॥
9. హకారాన్యోష్మణస్స్పర్శ ఉత్తరే సకృదేవ హి ॥ 351 ॥
10. తన్మధ్యే ప్రథమస్స్యాత్తత్స్పర్శ సస్థాన ఆగమః ॥ 352 ॥
11. ఙకారాదేవ చానన్త్యాత్తపరే ధపరే సతి ॥ 353 ॥
12. కకారశ్చ గకారశ్చేత్యాగమస్యాద్యథాక్రమమ్ ॥ 354 ॥
13. యత్రోష్మావికృతే స్పర్శాదుత్తమోర్ధ్వేత్వనుత్తమాత్ ॥ 355 ॥
14. ఆనుపూర్వాద్యమానేతాన్వర్ణయన్త్యాగమాన్ బుధాః ॥ 356 ॥
15. ఊష్మోత్తరే ద్వితీయస్స్యాదాదేశః ప్రథమస్య తు ॥ 357 ॥
16. హ్రస్వాద్ద్విరూపవన్నాదో యద్యేనం సకృదుచ్చరేత్ ॥ 358 ॥

॥ ఇతి పూర్వాగమ ప్రకరణమ్ ॥

21. అథ ద్విత్వనిషేధ ప్రకరణమ్

1. అథైతస్య ప్రసక్తస్య ప్రతిషేధస్తు కథ్యతే ॥ 359 ॥
2. ఈదైత్పూర్వో యకారశ్చ విసర్గో రేఫ ఏవ చ ॥ 360 ॥
3. ప్రథమోర్ధ్వేఽచ్పరే చోష్మా వకారస్స్పర్శ ఉత్తరే ॥ 361 ॥

4. ఊష్మస్పర్శపరస్థే తు లకారశ్చ తథైవ హి ॥ 362 ॥

5. వర్గీయానుత్తమోర్ధ్వే హల్ సవర్ణోత్తర ఏవ వా ॥ 363 ॥

6. యవహేషు పరస్థేషు నకారశ్చాన్తగస్త్వితి ॥ 364 ॥

7. నస్యాన్తగస్య దీర్ఘాత్తు యవహే హే చ హల్ పరే ॥ 365 ॥

8. పరైరేభిర్ద్వి తస్యైవ న స్యాత్సంయుతతా తథా ॥ 366 ॥

9. స్వరాయుక్తస్య వర్ణస్య వాచకం నామ కథ్యతే ॥ 367 ॥

10. వర్ణక్రమోక్తి కాలేతు నాన్యసంజ్ఞాం సముచ్చరేత్ ॥ 368 ॥

11. సర్వవర్ణాన్వదన్త్యేవం జ్ఞాతౌ ద్విత్వాగమౌ న తు ॥ 369 ॥

12. తతోఽఫలం ఫలం ప్రోక్తం ద్విత్వాద్యుచ్చారణాద్బుధైః ॥ 370 ॥

॥ ఇతి ద్విత్వ నిషేధ ప్రకరణమ్ ॥

22. అథ అఙ్గసంహితా ప్రకరణమ్

1. స్వరాణాం పూర్వతశ్చైవ హ్యుదాత్తాది స్వరాః స్మృతాః ॥ 371 ॥

2. వ్యఞ్జనానాం తదాప్త్యర్థమఙ్గతాద్య విధీయతే ॥ 372 ॥

3. పరస్య వ్యఞ్జనశ్చాఙ్గం పూర్వస్యాచోఽవసానగమ్ ॥ 373 ॥

4. ఋకారే పరభూతేచ రేఫః పూర్వాఙ్గతామియాత్ ॥ 374 ॥

5. అనుస్వారో విసర్గశ్చ స్వరభక్తిరసంయుతః ॥ 375 ॥

6. యోగాది చ పరాయుక్తం పూర్వస్యాఙ్గం తథా స్మృతమ్ ॥ 376 ॥

7. న పూర్వాఙ్గం భవేత్స్పర్శ ఊష్మణో వికృతిర్యది ॥ 377 ॥

8. పరాఙ్గం ప్రచయాద్భక్తిః ప్రచయేత్స్వ పరే చ రః ॥ 378 ॥

9. అన్తస్థోదయమఙ్గం స్యాదసవర్ణం పరస్య చ ॥ 379 ॥

10. ఊష్మణ్యార్ధ్వే పరాఙ్గే తు స్పర్శాశ్చైవ యమాస్త్వితి ॥ 380 ॥

॥ ఇతి అఙ్గ సంహితా ప్రకరణమ్ ॥

23. అథ స్వరభక్తి ప్రకరణమ్

1. స్వరోర్ధ్వోష్మణి రేఫస్య లస్యాపి స్వరభక్తితా ॥ 381 ॥

2. తన్మధ్యే ఋత్వల్పత్వే చ స్వరభక్తిం ప్రకల్పయేత్ ॥ 382 ॥

3. హపరే తు హలన్తా స్యాత్స్వరభక్తిస్తు సంవృతా ॥ 383 ॥

4. అజన్తా శషసోర్ధ్వే చ వివృతా సముదీరితా ॥ 384 ॥

5. స్వరభక్తిః కరేణూ రో హోర్ధ్వో లః కర్విణీ భవేత్ ॥ 385 ॥

6. హరిణీ శషసోర్ధ్వే రో లకారో హారితోచ్యతే ॥ 386 ॥

7. దీర్ఘాత్స్వరాదనన్త్యా చ స్వారాద్భక్తిః పృథక్భవేత్ ॥ 387 ॥

8. ప్రత్యేక స్వరభాగ్యశ్చ న భక్తిర్నిహతే చ హే ॥ 388 ॥

॥ ఇతి స్వరభక్తి ప్రకరణమ్ ॥

24. అథ స్థానకరణప్రయత్న ప్రకరణమ్

1. వాయౌ చరత్యురస్యన్తర్మన్ద ఉద్భవతి ధ్వనిః ॥ 389 ॥
2. కణ్ఠే చ మధ్యమో జ్ఞేయః శీర్షే తారః స్వశక్తితః ॥ 390 ॥
3. ఉచ్చార్యతే త్రిభిస్తైస్తు యావదధ్యయనం క్రమాత్ ॥ 391 ॥
4. నాదశ్శ్వాసో హకారార్కౌ కణ్ఠేఽల్పే వివృతేధికే ॥ 392 ॥
5. అజ్ఘోషా నాదతో జాతా హ చతుర్థా హకారజాః ॥ 393 ॥
6. ప్రథమాః శ్వాసతోఽన్యేఽర్కాదఘోషాశ్చ తతో యమాః ॥ 394 ॥
7. కణ్ఠో వక్త్రాదిమధ్యాన్తం దన్తమూలాన్త నాసికమ్ ॥ 395 ॥
8. తాల్వోష్ఠమురస్స్థానాని వర్ణానాం కరణాన్యథః ॥ 396 ॥
9. ఉవర్ణప్రకృతేరోష్ఠౌ దీర్ఘోస్త ఔత్వరస్య ॥ 397 ॥
10. అవ్యఞ్జన స్వరాణాఞ్చాదౌ కణ్ఠ ఇతీరితః ॥ 398 ॥
11. ఓష్ఠతాల్వవర్ణేవర్ణే వ్యస్తసంవృతమైత్యపి ॥ 399 ॥
12. ఔతి చోష్ఠౌ స్త ఓత్యల్పాధికావేత్యోష్ఠతాలు చ ॥ 400 ॥
13. కవర్గాదిషు జిహ్వాదిమధ్యాన్తోష్ఠేన చోపరి ॥ 401 ॥
14. టవర్గే వక్త్రమధ్యే ళే జిహ్వాగ్రేణోపరి స్పృశేత్ ॥ 402 ॥
15. మధ్యాన్తాభ్యాఞ్చ తాలౌ యే రేఫే జిహ్వాగ్రమధ్యతః ॥ 403 ॥
16. లకారే దన్తమూలేషు జిహ్వాగ్రేణోపరి స్పృశేత్ ॥ 404 ॥
17. వే చోష్ఠాన్తేన దన్తేషు స్పర్శస్థానా య ఊష్మకాః ॥ 405 ॥
18. హకారశ్చ విసర్గశ్చ కణ్ఠస్థానావితీరితౌ ॥ 406 ॥
19. ప్రయత్నశ్చోష్మణాం వ్యస్త ఇణోఽన్యేషామచాం భవేత్ ॥ 407 ॥
20. కేవలానాఞ్చ సర్వేషామత్యల్పస్పృష్టతా స్మృతా ॥ 408 ॥
21. స్పృష్టత్వం స్పర్శసంజ్ఞానాం పరేషాం కిఞ్చిదుచ్యతే ॥ 409 ॥
22. అతిస్పృష్టో ద్వితీయేషు చతుర్థేషు చ తత్సమః ॥ 410 ॥
23. హకారం తత్ర నాసిక్యముత్తమోత్తరమేవచ ॥ 411 ॥
24. అన్తస్థాపరమిత్యత్ర ఉరస్యఞ్చ విదుర్బుధాః ॥ 412 ॥
25. విజ్ఞేయా నిత్య నాసిక్యా యమానుస్వారపఞ్చమాః ॥ 413 ॥
26. అజన్తస్థా హకారశ్చ నిమిత్తేన తు కీర్తితాః ॥ 414 ॥

॥ ఇతి స్థానకరణప్రయత్న ప్రకరణమ్ ॥

25. అథ ప్లుత ప్రకరణమ్

1. అకారాన్తః ప్లుతో యశ్చేదనునాసిక్య ఉచ్యతే ॥ 415 ॥
2. అమత్రధ్వనితుల్యశ్చ రఙ్గసంజ్ఞ ఇతీర్యతే ॥ 416 ॥

3. శ్లోకాం గలాం మమాం హూతాం యద్వ్రాం ఏవేతి చ ప్లుతాః ॥ 417 ॥

4. దీర్ఘా దేవాం ఉ తాం ఇమ్యమృవాం అ స్వాం అహం కరే ॥ 418 ॥

5. పత్నీవాశ్చేతవ్యాః కార్యాశ్చిత్యారభ్యాః ప తా ఉ చ ॥ 419 ॥

6. హోతవ్యాం సత్యరాజాంశ్చ సృజ్యాం ప్రాశ్యాంశ్చ మీయతామ్ ॥ 420 ॥

7. కర్తవ్యా సహస్రామద్రాక్సోమాః క్రామాశ్చ హో ఇతి ॥ 421 ॥

8. బ్రహ్మన్ త్వం ద్విపదాం హౌషాం స్థేయా అగ్నా ఇవత్యగాన్ ॥ 422 ॥

9. హోవరత్నీశ్చినత్తి చ జుహవానీ చ గచ్ఛతీ ॥ 423 ॥

10. ఏతీ లాజీఇశ్చాచీన్ సర్వే త్వన్తోదాత్తాః ప్లుతా ఇమే ॥ 424 ॥

11. పత్యా ఇతి గృహో ఇ త్వీ ఉత్తానా ఇత్యవేరపాః ॥ 425 ॥

12. సోమపా అసోమపా ద్వావశ్నుతా ఉవతిష్ఠిపాయ్ ॥ 426 ॥

13. సావిత్రాన్నవేత్థాద్వో వ్యమగ్నిహోత్రాన్న చేతి చ ॥ 427 ॥

14. అవేత్యోవభృథా నా ద్వో రభ్యః పశూశ్చృతం హవీః ॥ 428 ॥

15. స్థేయోఽగ్నీర్దస్విదాసీద్వావస్తు హీ ఇవ విన్దతీ ॥ 429 ॥

16. నకం త్రిపఞ్చాశదూర్ధ్వం చతుర్ణాం దశమాః ప్లుతాః ॥ 430 ॥

17. నవదశాఙ్ఘలో ళశ్చాప్యనుస్వారౌ విసర్గజౌ ॥ 431 ॥

18. చతుర్భక్తి యమాశ్చేతి వర్ణాష్టష్టిరీరితాః ॥ 432 ॥

॥ ఇతి ప్లుత ప్రకరణమ్ ॥

26. అథ ఓష్ఠ్య ప్రకరణమ్

1. మధ్యే వకారేఽనుస్వారే విరామే సంయుతే స్థితే ॥ 433 ॥

2. అప్యోకారే పరే వ్యక్తౌ ద్విరోష్ఠ్యావితి నిశ్చితౌ ॥ 434 ॥

3. సంయుతశ్చోష్ఠ్యమధ్యే హో విసర్గాదుత్తరశ్చ పః ॥ 435 ॥

4. తాలుభ్యాం వాయుమాపూర్య మాణ్డూకోష్ఠ్యః పరస్స్మృతః ॥ 436 ॥

5. స్పర్శయోస్సంయుతే యత్ర పాఠే చావసరే యది ॥ 437 ॥

6. ఆదేరీషచ్చ్రుతిర్జ్ఞేయా విరామే మస్య చైవ హి ॥ 438 ॥

7. విరామే వర్గ్యపూర్వస్య ప్రయత్నః క్రియతే పృథక్ ॥ 439 ॥

8. ఓమః పవర్గ ఊర్ధ్వే చ న ప్రయత్నః పృథక్తథా ॥ 440 ॥

॥ ఇతి ఓష్ఠ్య ప్రకరణమ్ ॥

27. అథ కాలనిర్ణయ ప్రకరణమ్

1. చాషోక్త ఏకమాత్రస్స్యాద్వాయసేన ద్విమాత్రికః ॥ 441 ॥

2. మయూరేణ త్రిమాత్రశ్చ జానీయాత్కాలలక్షణమ్ ॥ 442 ॥

3. కాలోఽతిసూక్ష్మకోఽణుస్స్యాన్మాత్రార్ధం వ్యక్తమాత్రికమ్ ॥ 443 ॥

4. అఙ్గులిస్ఫోటనం యావాన్ తావాన్ కాలస్తు మాత్రికః ॥ 444 ॥

5. హల్యుక్తం హలుత్తరం తదణుమాత్రం ప్రకీర్తితమ్ ॥ 445 ॥

6. విరామే వర్ణయోర్మధ్యే హ్యణుకాలోఽప్యసంయుతే ॥ 446 ॥

7. హలో భక్తిర్విసర్గోఽన్తో హ్రస్వాన్నో యవహోత్తరః ॥ 447 ॥

8. స్పర్శోర్ధ్వో వోఽర్ధమాత్రాస్తేఽవసానే లస్త్రిపాదతా ॥ 448 ॥

9. విసర్గాన్తేఽర్ధమాత్రస్స్యాద్విరామః క్ష పరేఽపి చ ॥ 449 ॥

10. సంయుతోర్ధ్వే చ పూర్వత్ర ద్విరోష్ఠ్యేఽప్యావయోస్తథా ॥ 450 ॥

11. పిపీలికా దీర్ఘసమే చ మధ్యమా సవర్ణతా పాకవతీ పదైక్యే ॥ 451 ॥

12. దృష్టాచివత్సానుసృతిస్త్వసామ్యేఽప్యథోఽణుముఖ్యాస్తు విరామకాలాః ॥ 452 ॥

13. స్వరోదయోత్వనుస్వారో భవేదధ్యణుమాత్రికః ॥ 453 ॥

14. విరామశ్చ తయోర్మధ్యే వైశేషికా విదీర్ఘయోః ॥ 454 ॥

15. ప్రణవాన్తే పవర్గోర్ధ్వేఽవగ్రహస్స్యాన్త ఏవ చ ॥ 455 ॥

16. వాక్యాన్తే తు విరామశ్చ సార్ధమాత్రః ప్రకీర్తితః ॥ 456 ॥

17. పదప్రణవయోర్నిత్యం విరామస్స్యాద్ద్విమాత్రికః ॥ 457 ॥

18. ద్రతాద్ధల్ స్వరసమ్బన్ధే తయోస్తత్స్వరకాలవత్ ॥ 458 ॥

19. అనుస్వారో ద్విమాత్రస్స్యాద్రేఫోష్మసు పరేషు చ ॥ 459 ॥

20. సంయుతోత్తర ఇత్యేష ఏకమాత్రః ప్రకీర్తితః ॥ 460 ॥

21. స్యాతాం సోర్ధ్వ ఖథోర్ధ్వే చ జనౌ హ్రస్వాద్ద్విమాత్రికౌ ॥ 461 ॥

22. షపరా నిత్యఖథోర్ధ్వే హకారే హల్పరే తథా ॥ 462 ॥

23. అసంయుతశ్చ నో దీర్ఘాన్మాత్రికో యవహోత్తరే ॥ 463 ॥

24. హ్రస్వాన్నాదో ద్విమాత్రస్స్యాదన్యత్రాప్యేకమాత్రికః ॥ 464 ॥

25. కేవలప్రణవే తు స్యాత్స్వరస్సార్ధ ద్విమాత్రికః ॥ 465 ॥

26. మకారాన్తో యజుష్యృచ్చస్వరితా ఓన్తదాతి షట్ ॥ 466 ॥

27. అజేక ద్వి త్రి మాత్రాస్త్రిరేకో ద్విశ్చైకగో ద్విగాః ॥ 467 ॥

28. త్రిమాత్రత్వం విరామస్య ఋగన్తేఽర్ధాన్త ఏవ చ ॥ 468 ॥

29. హోతా యక్షదితి త్వన్తే దేవం బర్హిశ్చ పఞ్చమే ॥ 469 ॥

30. సహోమృసి పితృప్రశ్న ఋక్స్యాద్వాజ్ నిధనేన చేత్ ॥ 470 ॥

31. కాణ్డప్రశ్నానువాకాన్తే దశాష్టపఞ్చ మాత్రికాః ॥ 471 ॥

32. గ్రన్థానాం పరిపూర్ణేతు త్రిగుణః కాల ఉచ్యతే ॥ 472 ॥

33. హ్రస్వస్స్యాదేకమాత్రస్య ద్విమాత్రస్య తు దీర్ఘతా ॥ 473 ॥

34. త్రిమాత్రస్య ప్లుతోఽచాం హి పాదో మాత్రా చతుర్థకః ॥ 474 ॥

35. శీఘ్రం విలమ్బితం మధ్యం తిస్రో వాక్యస్య వృత్తయః ॥ 475 ॥

36. కాలాన్యతా చ యద్వృత్తౌ తదా కర్మాన్యతా భవేత్ ॥ 476 ॥

37. ప్రయత్నాత్కాలతశ్చోక్తాస్తద్వర్ణా ఉద్భవన్తి హి ॥ 477 ॥

38. తదభావే వర్ణాభావస్సమ్యగ్జ్ఞేయం ద్వయం తతః ॥ 478 ॥

39. మధ్యమాం వృత్తిమాశ్రిత్య చైవం కాలాస్సునిశ్చితాః ॥ 479 ॥

40. ప్రాతిశాఖ్యాదిషు హ్యత్ర వృత్తిస్సైవ సమాశ్రితా ॥ 480 ॥

॥ ఇతి కాలనిర్ణయ ప్రకరణమ్ ॥

28. అథ ఉచ్చారణఫల ప్రకరణమ్

1. న విశ్రమశ్చైకపదే ప్రోన్న్యనిస్సువిసమ్పరమ్ ॥ 481 ॥

2. చ న హ్యావా స్మ హ త్వం వైన్వేతేభ్యోఽధశ్చ కూటతః ॥ 482 ॥

3. వ శ్రీర్దేఘధయా ఉచ్చాస్స్థాపితవ్యాస్స్వరం గతాః ॥ 483 ॥

4. నైవం తృతీయా సంబంధాః ప్రయోగాన్తర ఇత్యపి ॥ 484 ॥

5. యుక్తోర్ధ్వం వ్యఙ్జనాన్తశ్చ దీర్ఘం గుర్వితరల్లఘు ॥ 485 ॥

6. తత్రిస్త్రిరక్షరాశ్చైవ గణా ఇతి బుధైస్స్మృతాః ॥ 486 ॥

7. త్రిలో నః స్వస్త్రిగురుర్మో భూరాదౌ కేన్దూ యభౌ శుభమ్ ॥ 487 ॥

8. ద్యౌస్తోఽన్తే సోఽనిలస్తాపం మధ్యేఽగ్నిర్యౌ రజౌ క్రమాత్ ॥ 488 ॥

9. అదాదేత్రృథమయషా లృనాసిక్యాః క్షశోత్తరాః ॥ 489 ॥

10. అనిలాగ్నిమహీన్ద్వర్కాః పఙ్చానాన్త్వధిదేవతాః ॥ 490 ॥

11. బ్రహ్మజాతిర్భవేదుచ్చః క్షత్రజాతిస్తు నీచకః ॥ 491 ॥

12. వైశ్యజాతిర్భవేత్స్వరశ్శూద్రస్తు ప్రచయస్స్మృతః ॥ 492 ॥

13. ఉదాత్తస్సాత్వికః ప్రోక్తస్స్వరితో రాజసస్స్మృతః ॥ 493 ॥

14. నిహతప్రచయావేతౌ తామసౌ తు విదుర్బుధాః ॥ 494 ॥

15. స్వరాశ్చ ప్రథమాశ్చైవ ద్వితీయా బ్రహ్మజాతయః ॥ 495 ॥

16. తృతీయాశ్చ చతుర్థాశ్చ క్షత్రజాతయ ఈరితాః ॥ 496 ॥

17. ఉత్తమాశ్చైవమన్తస్థా వైశ్యాహి పరికీర్తితాః ॥ 497 ॥

18. అనుస్వారో విసర్గశ్చ హ్యూష్మణోఽవరజాస్స్మృతాః ॥ 498 ॥

19. యదన్యజాతిరుచ్చేత తత్తత్సంహారకో భవేత్ ॥ 499 ॥

20. యజ్జాత్యుచ్చారణే తేషాం తజ్జాతి పరిరక్షణమ్ ॥ 500 ॥

21. వర్ణోచ్చారణ ఇత్యత్ర సమగ్రం లక్షణం స్మృతమ్ ॥ 501 ॥

22. న్యూనాతిరేకరాహిత్యం బ్రహ్మ భక్తిర్యథోచ్చరేత్ ॥ 502 ॥

23. సువ్యక్తస్సుస్వరో ధైర్యం తచ్చిత్తత్వం చతుర్గుణాః ॥ 503 ॥

24. ఏతద్యుక్తః పఠేద్వేదం సవేద ఫలమశ్నుతే ॥ 504 ॥

25. అధ్యాయస్య ముఖేచాన్తే భూత్వా విద్వానతన్ద్రితః ॥ 505 ॥

26. సంరక్షణాయ వేదానామోఙ్కారం తూచ్చరేత్సదా ॥ 506 ॥

27. ప్రవత్యాదావనుక్తే చ తస్యాన్తే తు విశీర్యతే ॥ 507 ॥

28. ఆద్యన్తప్రణవౌ తస్య స్యాతామజ్ఞాని వై తతః ॥ 508 ॥

29. సంహితా పదసన్ధీనాం వర్ణానాం లక్షణన్త్వపి ॥ 509 ॥

30. ఛన్ద ఆదీని శాస్త్రాణి హ్యుపాజ్ఞాని విదుర్బుధాః ॥ 510 ॥

31. ధ్వనిస్స్థానఞ్చ కరణం ప్రయత్నః కాలతా స్వరః ॥ 511 ॥

32. దేవతా జాతిరేతైశ్చ వర్ణా జ్ఞేయా విచక్షణైః ॥ 512 ॥

33. యజుర్వేదః పిఙ్గలాక్షః కృశమధ్యో బృహద్గలః ॥ 513 ॥

34. బృహత్కపోలః కృష్ణాఙ్గిస్తామ్రః కశ్యప గోత్రజః ॥ 514 ॥

35. లక్షణేన వినాధ్యాయం యః పఠేదపి సర్వదా ॥ 515 ॥

36. నైవ తత్ఫలమాప్నోతి య విప్రస్సుజనోఽపి హి ॥ 516 ॥

37. సంహితా పదవర్ణానాం కాలాదీనాఞ్చ లక్షణమ్ ॥ 517 ॥

38. హల్ విసర్గాచ్ స్వరాణాఞ్చ సన్ధేర్లక్షణమేవ చ ॥ 518 ॥

39. ఏతాని సమ్యగష్టౌ చ విదిత్వా లక్షణాని యః ॥ 519 ॥

40. అధ్యాయం స పఠత్యేవ ద్వితీయం బ్రహ్మ కథ్యతే ॥ 520 ॥

41. సంహితాఞ్చ పదం వాపి క్రమఞ్చైవ జటాం పఠన్ ॥ 521 ॥

42. లక్షణజ్ఞస్తదాప్నోతి బ్రహ్మజ్ఞానం హి శాశ్వతమ్ ॥ 522 ॥

43. వేదామృతం పిబేద్యస్తు స తస్మాద్భూసురో భవేత్ ॥ 523 ॥

44. ఏవఞ్చ వ్యాసశిక్షావిద్భూసురేన్ద్రస్స కథ్యతే ॥ 524 ॥

45. శ్రీమత్పరబ్రహ్మసుపూర్ణచిత్త శ్రీవ్యాసకణ్ఠప్రసుతాఞ్చ శిక్షామ్ ॥ 525 ॥

46. ఏతామభిజ్ఞః ప్రయతః పఠేద్యస్సర్వానభీష్టాంశ్చ సమశ్నుతే వై ॥ 526 ॥

॥ ఇతి ఉచ్చారణఫల ప్రకరణమ్ ॥

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం తు యద్భవేత్।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోస్తుతే॥

--- సమాప్తః ---

★★★★★